

Диана Благоева

Институт за български език, Българска академия на науките
[d.blagoeva@ibl.bas.bg]

Войчех Сосновски

Институт по славистика, Полска академия на науките
[wojciech.sosnowski@ispan.waw.pl]

Сия Колковска

Институт за български език, Българска академия на науките
[sia_btb@yahoo.com]

Фразеологични иновации в българския и полския език

Abstract: *In the article, we will examine phraseological innovations in Bulgarian and Polish by comparison. We provide the definition of neophraseologism and we present the mechanism of the appearance of new phraseological units. We will pay particular attention to the trends in the development of phraseology and the sources of enrichment of phraseology in the studied languages. These trends include: naming new social, economic, and technological phenomena with phraseological units. The expansion of the colloquial language can be observed in Bulgaria and Poland. The penetration of the language of various social groups, slang, the language of advertising and media discourse, the language of public figures and the language of subcultures into the mainstream has had a significant impact on neologization. The other sources of new phraseological units are calques from Western European languages, especially Anglo-Americanism. Additionally, we are looking into metaphorization, hiperbolization, alogization, concealed antonymy as well as language games and jokes and creating new phraseological units based on homophony or rhyme in language.*

Key word: *phraseological innovations, neophraseologization, Bulgarian language, Polish language.*

1. Въведение

Необходимостта да бъдат систематизирани и описани резултатите от „неофразеологичния бум“, наблюдаван от началото на новия век насам във всички славянски езици, е стимул за обособяването на самостоятелен дял в неологията – неологична фразеология (неофразеология) (Alefirenko and Se-

menenko, 2009, p. 223). Пръв по-значим принос в тази област на славянското езикознание е колективната монография *Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich*, Т. 3, *Frazeologia*, публикувана през 2008 г. в Ополе. Обобщавайки опита, натрупан при разработването на труда, немският славист Х. Валтер, един от редакторите на тома, посочва насоките, в които следва да се работи при проучване на промените в съвременната славянска фразеология: събиране на представително количество нов фразеологичен материал, прецизиране на терминологичния апарат, анализ на структурно-семантичните особености на неофразеологизмите, лексикографско описание на новата фразеология в специални речници (Val'ter, 2008). Наред с това е важно фразеологичните иновации в славянските езици да бъдат проучени и в съпоставителен план, което ще позволи да бъдат открити по-ясно тенденциите в синхронната езикова динамика.

Иновационните процеси в българската и полската фразеология все по-определено привличат вниманието на изследователите (Kyuvlieva-Mishaykova, 2005; Georgieva and Velichkova, 2008; Georgieva, 2011; Nedkova, 2017; Dziamska-Lenart, 2007; Fliciński, 2007; Lusińska, 2010; Padzińska, 2013; Tymoshuk et al., 2018). Съпоставителни изследвания в тази област върху български и полски езиков материал обаче все още не са провеждани, което мотивира интереса ни към темата.

Тук ще разгледаме някои иновационни фразеологични явления в съвременния български (нататък – БЕ) и съвременния полски език (нататък – ПЕ), като проследим източниците и механизмите за създаване на нови фразеологични единици (нататък – ФЕ). Хронологичният обхват на изследването включва времето от края на 20. век до наши дни. Анализираният материал е извлечен от неологичните речници на двата езика (Pernishka, Blagoeva and Kolkovska, 2010; Smółkowa et al., 2013), покриващи по-голямата част този хронологичен отрязък, и е допълнен чрез собствена екскерпция с най-актуални и все още лексикографски нерегистрирани ФЕ.

2. Теоретична рамка на изследването

В метаязика на славянската неология редица термини като *иновация*, *новация*, *неологизъм*, *нововъведение* се употребяват разнопосочно (Pristayko, 2009). Част от авторите ги приемат за равнозначни, други влагат в тях различно съдържание. От друга страна, едно и също понятие нерядко бива назовавано с множество различни термини (срв. *фразеологична иновация*, *фразеоиновация*, *фразеологичен неологизъм*, *неологичен фразеологизъм*, *неофразеологизъм*, *неофразема*, *неофраза*, *фразеологично новообразуване*). Затова е необходимо да направим разяснения за съдържанието на основните термини и понятия, които ще използваме.

За общо означаване на нововъзникнали лингвистични феномени възприемаме метатермина *иновация*. Към родовото понятие *иновация* се отнасят видови понятия, насочващи към поява на ново явление на конкретно езиково равнище (*лексикална иновация, морфологична иновация, синтактична иновация*). За разглежданите тук явления приемаме съответно термина *фразеологична иновация*. Подходящо определение за фразеологичните иновации предлага Ganapol'skaja (2002, p. 152): „фразеологизми (извън разделението на езикови и речеви, оказионални), които са нови или по форма, или по значение, или едновременно по форма и значение за разглеждания период от развитието на книжовния език относно предшестваш отрязък от време, условно приет като точка за определяне на периода (извън пряката зависимост от речниковите фиксации, макар и с тяхното отчитане)“.

Следва да бъдат разграничавани два типа фразеологични иновации: *извънсистемни* и *системни*. Извънсистемните включват девиации от фразеологичната норма (Baба, 1982), които функционират на речево равнище, мотивирани са от прагматично-стилистични дискурсивни цели и обикновено не подлежат на узуализиране. Такива са оказионалните фразеологични съчетания, както и всякакъв тип контекстуално или ситуативно закрепени структурни трансформи на съществуващи ФЕ. Като проява на лингвокреативност и езикова игра подобен тип иновации са характерни за медийния дискурс и за езика на художествената литература (Bondzolova, 2015; Dencheva, 2017; Lusińska, 2010; Ignatowicz-Skowrońska, 2008) и са потенциален източник за обогатяване на фразеологичния фонд на езика.

Възникването на нова ФЕ винаги е свързано с нарушаване на фразеологичната норма. С времето някои от новосъздадените фразеологизми утвърждават употребата си, придобиват признака възпроизводимост, узуализират се и биват приети от нормата. Този тип фразеологични иновации определяме като системни, като за означаването им приемаме термина *неофразеологизъм*. Така неофразеологизацията се разглежда като частен случай на иновационните явления във фразеологията, а понятията *фразеологична иновация* и *неофразеологизъм* се различават по обхват (за разлика от преобладаващата в научната литература практика за отъждествяване на тези понятия). Обособяват се три типа системни фразеологични иновации, които са свързани съответно с: новост на формалната и съдържателната страна на ФЕ (новосъздадени фразеологизми), новост на формата (нови варианти на познати фразеологизми) и новост на фразеологичната семантика (фразеологизми с ново значение).

Обект на анализ тук ще бъдат системните фразеологични иновации в съвременния БЕ и съвременния ПЕ.

Важен е въпросът за критериите за идентифициране на новите ФЕ в езика. В редица изследвания като главно (а в много случаи – и единствено) основание за определяне на неологичния статус на ФЕ се приема лексикографският критерий (липса на лексикографска регистрация на съответния фра-

зеологизъм) (срв. например Mokienko, 2003, р. XI). Този критерий обаче не отразява същностен признак на езиковото явление и следва да бъде прилаган само като помощен, но не и основен. За целта биха могли да се приложат по-общите критерии за неологичност, формулирани от Kolkovska and Blagoeva (2018), първостепенна роля сред които имат хронологичният и функционалният критерий. За да бъде установена степента на стабилизиране и узуализация на съответна нова единица, е подходящо да се прилага статистически критерий, като се използват корпусни данни.

От уточнение се нуждае също въпросът за обема на понятието неофразеологизъм. В съзвучие с т.нар. широко схващане за същността на ФЕ, към което се придържат множество славянски фразеолози, в славистиката е разпространено широко разбиране на това понятие. Така например В. Мокиенко разглежда като неофразеологизми новосъздадени, новозаети или трансформирани устойчиви експресивни изрази, паремии, крилати думи и фраземи (Mokienko, 2003, р. XI). Тук следваме по-тясно разбиране за фразеологията и като неофразеологизми разглеждаме нови същински ФЕ, нови устойчиви сравнения, както и различни типове нови експресивно-конотативни устойчиви съчетания.

3. Аспекти на неофразеологизацията в БЕ и ПЕ

Фразеологичната неониминация е една от формите за експресивно вторично назоваване. По думите на Alefirenko and Semenenko (2009, р. 227) това е „творческа, съзидателна дейност на престрояващото се езиково съзнание, неговото приспособяване към новите ценностно-смислови приоритети, своеобразна номинативна реакция на стремителните изменения в социокултурното пространство“ на обществото, като основен стимул за нейното протичане е „формирането на нов концепт чрез концентрация на смисловото съдържание на символа“. Основен фактор за активното обогатяване и преобразуване на фразеологичния фонд на езика в съвременния период е възникналата комуникативно-прагматична необходимост от обновяване и „освежаване“ на езиковите средства, чрез които се извършва експресивно-оценъчно (пре)назоваване на нови или придобили актуалност явления от динамично променящия се и глобализиращ се свят. Във връзка с това новите фразеологизми са „едновременно езиков знак и културна реалия“ (Georgieva, 2011, р. 165).

3.1. Основни източници на неофразеологизация

3.1.1. Главен източник за обогатяване на фразеологичния фонд на двата езика в разглеждания период е сферата на неофициалната устна комуникация. Разширяването на употребата на нововъзникнали разговорни ФЕ, роля за което има и разкрепостяването на езика на медиите, е една от проявите на колок-

виализацията като по-частна тенденция в рамките на активно действащата в съвременния период общоезикова тенденция към демократизация. Примерите за подобен род нови ФЕ и в двата езика са многобройни: *избивам (изтрепвам) рибата, паля джапанките (гуменките), бия си камшика, скъсвам джоба, счупвам каръка, ритвам кошера, ритам си здравната книжка; dawać sobie luzu, strzelać (walić) focha, mieć przerąbane (przegwizdane), mieć w plecy, mieć coś z tyłu głowy (w tyle głowy), mieć doła, lecieć w kulki, dawać po oczach, dać plamę, spór o pietruszkę, kręcić lody*.

3.1.2. Макар и по-ограничено, роля за попълване на фразеологичния фонд имат и някои социолекти. От младежкия сленг произхождат например нови ФЕ като *къртя мивки, ценя мрака, утрепвам коча с лопатата; być cool, być jazzy, być trendy*; а от жаргона на наркоманите – *качвам се на черешата; dawać sobie w żyłę, złoty strzał*. Разпространяването на тези неофразеологизми извън комуникативната сфера, в която са възникнали, отразява действието на сленгизацията – друга частна тенденция в рамките на тенденцията към демократизация.

Навлизането в общоупотребимия език на нова фразеология от снижените езикови пластове нерядко е свързано с огрубяване, вулгаризиране и деестетизиране на изказа (Pajdzińska, 2013, p. 160).

3.1.3. Съществен дял в съвременните неофразеологизационни процеси в БЕ и ПЕ има създаването и утвърждаването в медийния дискурс на устойчиви експресивно-конотативни съчетания и перифрази, означаващи актуални явления от различни сфери на обществения живот (Kyuvlieva-Mishaykova, 2005; Georgieva, 2011; Fliciński, 2007; Pajdzińska, 2013). Голяма част от явленията, означаващи чрез подобен тип съчетания, са националноспецифични, затова междуезикова еквивалентност в този сегмент от неофразеологията почти напълно липсва: *политическа метла, политически труп, данъчна секира, депутатско кюфте, дървена мафия, дебел врат, червени бабички; polskie piekło, wojna polsko-polska, solidarne państwo, republika kołosiów, czerwona pajęczyna, kielbasa wyborcza, człowiek środka, łowca skór*. Повечето от разглеждания тип неофразеологизми са носители на негативна оценъчност. Характерно е, че много от тях бързо се деактуализират и отпадат от употреба, оставайки следа в езика само като знак за отминало време (Georgieva and Velichkova, 2008, p. 286): *червени мобифони, червени боклуци, сини мравки, жълта метла; gruba kreska, człowiek ze styropianu*.

Медийният дискурс е източник също така на някои идиоматични неофразеологизми: *сядам на горещия стол; miliard w rozumie, będę strzelał* (Pajdzińska, 2013).

3.1.4. Рекламата като специфичен вид комуникация също може да стимулира неофразеологизационните процеси (Bondzolova, 2015; Nenкова and Nenкова, 2016; Lusińska, 2010). Някои по-атрактивни и запомнящи се послания или визуални елементи на рекламния текст стават основа за пораждаване на

изрази, които проявяват устойчивост и повече или по-малко трайно навлизат в неофразеологичното пространство на езика: *върхът на сладоледа, вдигам самолета, простата ми алармира, и един мармот завива шоколад; a świstak siedzi i zawija w te sreberka, podaruj sobie odrobinę luksusu, z pewną taką nieśmialością, prawie robi wielką różnicę.*

3.1.5. Известна роля за възникване на неофразеологизми в съвременния период има индивидуалното фразеотворчество на публични личности от сферата на политиката, обществения живот, спорта и пр. (Kyuvlieva-Mishaykova, 2005; Pajdzińska, 2013). Някои авторски метафори и характерни изрази на такива личности придобиват популярност и стават част (понякога само временно) от новия фразеологичен фонд: *духам супата, да, ама не, обръч от фирми, сменям си чина, постна ница; jestem za, a nawet przeciw, wzmacniać lewą nogę, puścić kogoś w skarpetkach, przypadkowe społeczeństwo.*

3.1.6. Съвсем не на последно място обогатяването на съвременната българска и полска фразеология се дължи на заемане или калкиране на нови ФЕ от други езици (най-вече от западноевропейските, главно от английски). Навлизане на фразеологични заемки се наблюдава в изолирани случаи, при това само в ПЕ: *patchwork family, biznes jest biznes, American dream.* В БЕ заемането на фразеологизми е възпрепятствано от необходимостта от графична, фонетична и морфологична адаптация на лексикалния състав на заемките. За сметка на това и в двата езика калкирането на чуждоезикови фразеологични образци е много активно: *сапунена опера, изтичане на мозъци, кадифена революция, перфектната буря, горещи пари, върхът на айсберга, излизам от зоната си на комфорт, имам пеперуди в стомаха си, гласувам с краката си, синдромът на Питър Пан; opera mydlana, drenaż mózgów, aksamitna rewolucja, gorący pieniądź, czwarta władza, łowca głów, mieć motyle w brzuchu, mieć swoje pięć minut, głosować nogami, syndrom pustego gniazda, Syndrom Piotrusia Pana.*

Както личи от приведените примери, при неофразеологизмите калки често е налице междуезикова еквивалентност, което се дължи на паралелно превеждане на едни и същи чуждоезикови фразеологични образци. Еквивалентността може да бъде пълна (*мръсни пари* и *brudne pieniądze*) или частична (*мозъчна атака* и *burza mózgów*). Образът, изграждащ вътрешната форма на фразеологичните калки, в повечето случаи е прозрачен за носителите на приемащия език (*подреждаме си къщичката, легнал полицаи; gorący kartofel, grąc znaczonymi kartami*). Затова „чуждостта“ на този тип фразеологизми (за разлика от фразеологичните заемки) обикновено не се осъзнава и те се вписват във фразеологичната система на езика без особени затруднения. В много случаи е трудно да се установи със сигурност дали става дума за калкиране на чуждоезиков образец или за паралелен и независим процес на фразеологизиране на метафорични изрази във всеки един от езиците.

Едновременно проникване в множество езици на ФЕ, възприети от един и същ източник, води до оформянето на нов пласт в интернационалния

фразеологичен фонд и е проява на тенденцията към интернационализация. Новите фразеологични калки обаче са резултат и от действието на тенденцията към национализация, тъй като материалният им състав е изграден с домашно градиво.

Заемането и калкирането стимулират трансфера на чуждоезикови модели на фразеологична номинация и на концепти, характерни за други лингвокултури. Неофразеологизмите калки, които реферират към явления, свойствени само за чужда социокултурна среда (*оранжева революция, революция на розите; pomarańczowa rewolucja, rewolucja róż*), имат характер на фразеологични екзотизми.

3.2. Езикови механизми на неофразеологизацията

3.2.1. Основният начин за създаване на ФЕ е образното преосмисляне на съществуваща синтагма и свързването на активирания образ с нов тип семантика – фразеологична, експресивна (Kaldieva-Zaharieva, 2013, p. 59). Именно този механизъм е най-продуктивен в българската и полската неофразеология. Преосмислянето на прототипното съчетание протича най-често по пътя на метафоричния пренос (*избивам рибата, завъртам метлата, слагам във фризера, изваждам от фризера, изваждам от нафталина, пускам по пързалката, влизам в час, дръпвам шалтера, въртвам кранчето, минавам на левия тротоар (бряг); ładować (podładować) akumulatory, odciąć pępowinę, odrobić lekcje, stać pod ścianą, zagonić kogoś do narożnika, trzymać na krótkiej smyczy, jest pozamiatane, koncert życzeń, koło ratunkowe, sierota po kimś*), по-рядко – чрез метонимия (*дебел врат, клатя стола на някого, клати ми се столът; górna (wyższa, najwyższa) półka*). В процеса на неофразеологизация се активират някои спортни (*пуска топка, прехвърлям топката, разигравам топката; gra (mecze, pojedynek) do jednej bramki, krótka piłka, szybka piłka*), театрални (*театър на абсурда; teatr absurdu*), медицински (*от една кръвна група сме*) и други метафори.

Този механизъм лежи в основата и на фразеологизирането на терминологични съчетания (нови или отдавна познати) от различни терминосистеми (*висш пилотаж, бета версия, летящ старт; czarna dziura, pas transmisyjny, masa krytyczna*) (Kolkovska and Blagoeva, 2017).

3.2.2. Често явление е също така самостоятелното конструиране на неофразеологизми. В такива случаи прототипно съчетание липсва, а се създава нов (оригинален, необичаен) израз с комплексно, фразеологично значение. Изразът може да е изграден чрез различни похвати за пораждане на образност и експресия: метафора (*точка се за скална на някого, прехвърчат искри между нас; iskrzy między kimś a kimś, dostać małego rozumu*), алогизъм (*изправям се на нокти, паля джананкуме (гуменкуме); przegrzać gospodarkę, schłodzić gospodarkę, mieć parcie na szkło*), хипербола (*на една боя разстояние; na (o)*

rzut beretem), скрита антонимия (*biały inaczej* ‘негър’). Прилагат се (най-вече в ПЕ) също похвати на езикова игра, например обиграване на омофония (*a nuż, widelec*), римуване (*punkt widzenia zależy od punktu siedzenia*). Особено експресивни са неофразеологизмите, в чийто лексикален състав присъства квазинеологизъм (*счупвам тълпомера, счупвам кифломера*).

3.2.3. По-рядко явление и в двата езика е семантичната неофразеологизация (термин на Val’ter, 2008), т.е. появата на ново значение при съществуваща ФЕ. Като пример може да се посочат новоразвитите значения ‘наркотик (кокаин или хероин)’ и ‘захарта като вредно за човешкото здраве вещество’ при познатите фразеологизми *бялата смърт* и *biała śmierć* (с първоначално значение ‘смърт, причинена от замръзване’). Нови значения (съответно ‘възприемам възгледите, нагласите на свои предшественици’ и ‘стремеж за заемане на доходоносен пост’) развиват също така фразеологизмите *wejść w czyjeś buty* и *skok na kasę* в ПЕ, а изразът *trzech tenorów* (*trzej tenorzy*), първоначално свързан с тримата световноизвестни оперни певци Хосе Карерас, Лучано Павароти и Пласидо Доминго, става неутрално (а впоследствие – иронично) название за тримата основатели на полската политическа формация Гражданска платформа (Pajdzińska, 2013, p. 157).

3.2.4. Фразеологичната деривация (образуване на нови ФЕ на базата на съществуващи фразеологизми) също е рядко застъпена. Така например новите фразеологични калки *пера мръсни пари* и *prać brudne pieniądze* стават основа за формирането на неофразеологизмите *перач на мръсни пари*, *пералня (перачница) на мръсни пари*; *pranie brudnych pieniędzy*, *pralnia brudnych pieniędzy*.

3.2.5. Периферно явление в неофразеологизацията е структурното трансформиране на съществуващи фразеологизми, в резултат на което възникват нови фразеологични варианти. Въпросът за вариативността на фразеологизмите е все още дискуссионен (най-вече по отношение на разграничаването на фразеологичните варианти и фразеологичните синоними). Тук се придържахме към изложените от Kaldieva-Zaharieva (2013, p. 178-184) постановки, като под вариране разбираме качествена или количествена промяна във формалния план на фразеологизмите при запазване на тяхната семантика.

В новата българска и полска фразеология се различават следните случаи:

- Граматично вариране. Някои познати полски фразеологизми с формата на безпредложна именна група се трансформират в предложни конструкции: *puszka z Pandorą* (вместо *puszka Pandory*), *pole do manewru* (вместо *pole manewru*). Тук намира отражение тенденцията към аналитизация, проявяваща се в съвременното състояние на ПЕ (Sosnowski, 2011).
- Лексикално вариране:
 - с добавяне на лексикални елементи: *brzydkie jak noc (listopadowa)*, *głupi jak but (z lewej nogi)*, *od Sasa do lasa (i z powrotem)*.

- с отстраняване или съкращаване на лексикални елементи: *nie można zjeść ciastka i nadal go mieć* и *zjeść ciastko i mieć ciastko*, *woda sodowa uderza komuś do głowy* и *woda sodowa uderza, sodówka uderza*;
- със замяна на лексикални елементи: *удрям шестицата* и *удрям бингото (джакпота)*, *последен вик на модата* и *последен писък на модата*; *strzelić sobie w stopę* и *strzelić sobie w nogę (w kolano)*.

Отделен е въпросът за вариативността при новообразуваните ФЕ. И в двата езика се откриват цели серии от нови фразеологизми с общо значение, които се различават по определен лексикален елемент в състава си: *разпервам* (*разтварям, разпъвам, опъвам, спускам*) *чадър над някого*, *минавам на левия тротоар (бряг)*, *избивам (изтрепвам) рибата*, *ритам си (подритвам си) трудовата книжка, пералня (перачница) на мръсни пари*; *gra (mecz, pojedynek) do jednej bramki, górna (wyższa, najwyższa) półka*), *ładować (podładować) akumulatory*. Това многообразие от паралелно съществуващи (и най-вероятно паралелно възникнали) равнозначни и сходни по състав ФЕ е явление от синхронната динамика и говори за все още формираща се и нестабилизирана фразеологична норма. Затова в редица случаи трудно може да се определи кой от вариантите е изходен.

4. Изводи

Както в БЕ, така и в ПЕ протича интензивно обновяване на фразеологичната система, повлияно от активни в съвременния период езикови тенденции като тенденциите към интернационализация, национализация, демократизация и (валидно за ПЕ) анализация. Оформя се разнообразен по състав и структура неофразеологичен фонд с богато представена синонимия и по-слабо застъпена антонимия (*отварям/затварям фабриката за илюзии; przegrzać/schłodzić gospodarkę*). Възникват както нови ФЕ, така и нови значения и нови структурни варианти на съществуващи фразеологизми. Новите фразеологизми са разнообразни по тематика и покриват широк кръг концептуални сфери: човек, общество, политика, икономика и др. (Nedkova, 2017).

Секторът на новата фразеология и в двата езика е доста подвижен. В разглеждания период неофразеологизмите, както и останалите типове неологизми, в повечето случаи сравнително бързо разширяват употребата си в различни сфери на комуникация, но част от тях също толкова бързо отпадат (поради избледняване на образа или деактуализация на означаваното явление) и се заместват от други, по-актуални.

Нараства ролята на медийния дискурс като генератор за създаване, утвърждаване и разпространяване на нови ФЕ. Активни „донори“ за обогатяване на фразеологичния фонд са също така сферата на неофициалната устна комуникация и някои социолекти. За сметка на това пък други традиционни източ-

ниции за попълване на фразеологичната система на книжовния език като диалектите и художественото творчество са в отстъпление. Активизира се възприемането на чуждоезикови фразеологични образци главно по пътя на калкирането.

Създаването на нови ФЕ протича по сходни, познати и за двата езика механизми, но резултатите от действието на тези механизми са специфични за всеки един от езиците, което се дължи на различното концептуализиране на новите явления от езиковото съзнание на отделния социум. В резултат на това се поражда междуезикова асиметрия. В състава на новата фразеология междуезикова еквивалентност е налице основно при фразеологичните калки, чийто състав в БЕ и ПЕ в значителна степен се припокрива. При възникналите на домашна почва фразеологични иновации междуезиковата еквивалентност е по-рядко явление (*вдига ми се адреналинът* и *skoczyła komiś adrenalina, прехвърчат искри между нас* и *iskrzy między kimś a kimś*) и обикновено е само частична (*това е друга опера* (*друга бира, друго кафе*) и *to (jest) zupełnie inna bajka, говоря в прав текст* и *mówić otwartym tekstem, машина за пари и maszynka do zarabiania (robienia) pieniędzy*). В някои случаи неофразеологизацията води до появата на междуезикови фразеологични аналози (*добре облечени бизнесмени* и *ludzie (chłopcy) z miasta* ‘членове на престъпна групировка’, *минал на левия бряг* и *kochający inaczej* ‘хомосексуалист’).

Като едно от основните езикови средства за експресивно-оценъчно преизказване на обществено значими и актуални явления неофразеологизацията играе важна роля в езиковото отразяване на динамичните преобразувания в националната картина на света.

Библиография

Алефиренко, Н. Ф. и Семененко, Н. Н., 2009. *Фразеология и паремиялогия*. Москва. [Alefirenko, N. F. and Semenenko, N. N., 2009. *Frazeologija i paremiologija*. Moskva.]

Бонджолова, В., 2015. *Особености на рекламния език и стил. Лексикален аспект*. Велико Търново. [Bondzolova, V., 2015. *Osobnosti na reklamniya ezik i stil. Leksikalen aspekt*. Veliko Tarnovo.]

Вальтер, Х., 2008. Процессы неологизации в современной русской и славянской фразеологии. *Przegląd Rusycystyczny*, 4, s. 27-39. [Val'ter, H., 2008. Processy neologizacji v sovremennoj russkoj i slavjanskoj frazeologii.]

Гананольская, Е. В., 2002. О соотношении новой и старой фразеологии в текстах современной «массовой» литературы (детективный жанр). *Слово. Фраза. Текст*. Москва, с. 151-157. [Ganapol'skaja, E. V., 2002. O sootnoshenii novoj i staroj frazeologii v tekstah sovremennoj «massovoj» literatury (detektivnyj zhanr). *Slovo. Fraza. Tekst*. Moskva, s. 151-157.]

Георгиева, Ст. и Величкова, С., 2008. Фразеологичните неологизми в българския език и техните съответствия в други славянски езици. *Славянска филология*. Т.

24. София, с. 286-299. [Georgieva, St. and Velichkova, S., 2008. Frazеologichnite neologizmi v balgarskiya ezik i tehните saotvetstviya v drugi slavyanski ezitsi. *Slavyanska filologia*. T. 24. Sofia, s. 286-299.]

Георгиева, Ст., 2011. За характера на фразеологичните неологизми в българския език. *Езиковедски изследвания в чест на проф. Сийка Спасова-Михайлова*. София, с. 163-170. [Georgieva, St., 2011. Za haraktera na frazeologichnite neologizmi v balgarskiya ezik. *Ezikovedski izsledvaniya v chest na prof. Siyka Spasova-Mihaylova*. Sofia, s. 163-170.]

Денчева, Д., 2017. Фразеологичните иновации като инструмент на поетическото изкуство. *Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по славянски филологии, т. 102, с. 83-137.* [Dencheva, D., 2017. Frazеologichnite inovatsii като instrument na poeticheskoto izkustvo. *Godishnik na Sofiyskiya universitet „Sv. Kliment Ohridski“, Fakultet po slavyanski filologii, t. 102, s. 83-137.*]

Калдиева-Захариева, Ст., 2013. *Българска фразеология*. София. [Kaldieva-Zaharieva, St., 2013. *Balgarska frazeologiya*. Sofia.]

Колковска, С. и Благоева, Д., 2017. Детерминологизацията и нейната роля в неологизационните процеси в съвременния българския език (в съпоставка с полски). *Българско-полски студии*. София, с. 60-90. [Kolkovska, S. and Blagoeva, D., 2017. Determinologizatsiyata i neynata rolya v neologizatsionните procesy v savremenniya balgarski ezik (v sapostavka s poski). *Balgarsko-polski studii*. Sofia, s. 60-90.]

Колковска, С. и Благоева, Д., 2018. Към въпроса за критериите за установяване на неологичност (с оглед на лексикографската практика). *Общество. Думи. Съзнание*. София, с. 101-110. [Kolkovska, S. and Blagoeva, D., 2018. Kam vaprosa za kriteriite za ustanovyavane na neologichnost (s ogled na leksikografskata praktika). *Obshtestvo. Dumi. Saznanie*. Sofia, s. 101-110.]

Кювлиева-Мишайкова, В., 2005. За някои нови фразеологизми в българския език в годините на прехода (1990 – 2005). *Slavica Slovaca*, 2, s. 140-143. [Kyuvlieva-Mishaykova, V., 2005. Za nyakoi novi frazeologizmi v balgarskia ezik v godinite na prehoda (1990 – 2005).]

Мокиенко, В. М., 2003. *Новая русская фразеология*. Opole. [Mokienko, V. M., 2003. *Novaya russkaja frazeologiya*.]

Мокиенко, В. М., 2006. Лексические и фразеологические неологизмы: общее и различное. *Русская академическая неография (к 40-летию научного направления)*. Санкт-Петербург, с. 116-120. [Mokienko, V. M., 2006. Leksicheskie i frazeologicheskie neologizmy: obshhee i razlichnoe. *Russkaja akademicheskaja neografija (k 40-letiju nauchnogo napravleniya)*. Sankt-Peterburg, s. 116-120.]

Недкова, Е., 2017. Основни концептосфери на фразеологичните иновации в българския език. *Арнаудов сборник, т. 9*. Русе, с. 429-432. [Nedkova, E., 2017. Osnovni kontseptosferi na frazeologichnite inovatsii v balgarskiya ezik. *Arnaudov sbornik, t. 9*. Ruse, s. 429-432.]

Ненкова, В., Ненкова, Н., 2016. Ролята на фразеологизмите в рекламата на лекарствени продукти в хуманната медицина. *Българистични четения – Сегад 2015*. Szeged, с. 245-254. [Nenkova, V. and Nenkova, N., 2016. Rolyata na frazeologizmitе v reklamata na lekarstveni produkti v humannata meditsina. *Balgaristichni chetenia – Seged 2015*.]

Пернишка, Е., Благоева, Д. и Колковска, С., 2010. *Речник на новите думи в българския език (от края на XX и началото на XXI век)*. София. [Pernishka, E., Blagoeva, D. and Kolkovska, S., 2010. *Rechnik na novite dumi v balgarskia ezik (ot kraya na XX i nachaloto na XXI vek)*. Sofia.]

Пристайко, Т. С., 2009. О метаязыке современной неологии. *Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках*. Днепропетровск, с. 40-44. [Pristajko, T. S., 2009. O metajazyke sovremennoj neologii. *Leksiko-grammaticheskie innovacii v sovremennyh slavyanskikh jazykah*. Dnepropetrovsk, s. 40-44.]

Bąba, S. 1982. Główne typy innowacji frazeologicznych. *Stalność i zmienność związków frazeologicznych*. Lublin, pp. 17-48.

Dziamska-Lenart, G., 2007. Rozwój frazeologii polskiej po 1989 roku. *Z zagadnień leksykologii i leksykografii języków słowiańskich*. Toruń, pp. 395-400.

Fliciński, P., 2007. Nowe związki frazeologiczne a mediatyzacja polszczyzny ogólnej. *Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza, t. 14*, pp. 17-30.

Ignatowicz-Skowrońska, J., 2008. *Frazeologizmy jako tworzywo stylu współczesnej powieści polskiej*. Szczecin.

Lusińska, A., 2010. *Reklama a frazeologia. Teksty reklamowe jako źródło nowych frazeologizmów*. Toruń.

Pajdzińska, A., 2013. *Frazeologia – szkic do naszej zbiorowej autobiografii. 70 lat współczesnej polszczyzny*. Lublin, pp. 145-164.

Smólkowa, T. et al., 2013. *Słowa, słowa... Czy je znasz?* Kraków.

Sosnowski, W., 2011. Analytic Tendencies in Modern Polish and Russian. *Cognitive Studies/Etudes Cognitives, 11*, pp. 97-108.

Tymoszuk, R., Sosnowski, W., Jaskot, M., & Ganoszenko, J., 2018. *Leksykon aktywnej frazeologii polskiej i ukraińskiej*. Warszawa.